

Deirdre McLoughlin

Over trage wegen en volle leegten

Deirdre McLoughlin, 2013. Foto Anne Mortensen

Verdwalen op de millimeter doet Deirdre McLoughlin (Dublin, 1949) graag. Niet dat ze heel klein werk maakt, integendeel, haar werk is zelfs vrij robuust, heeft een zeker gewicht en zoals ik haar de beelden zie hanteren, is het zelfs ruig te noemen. Maar verdwalen op de millimeter heeft alles te maken met haar werkwijze en perfectionisme. Want eenmaal op het spoor van een vorm, werkt ze er net zo lang aan tot het beeld ontstaat waarnaar ze op zoek is in al zijn lichamelijke aanwezigheid. Het is een langzaam proces van vormen, vervormen, trekken, duwen, aaien, wenden, keren, versnijden, monteren en eindeloos polijsten.

DOOR TEJA VAN HOFTEN | FOTO'S ROB BOHLE

De gesloten vormen worden drie keer gestookt, eerst de biscuitbrand op 900/920° C, dan nogmaals op 1050° C en tenslotte, afhankelijk van de kleisoort die ze heeft gebruikt, nog een keer tot 1120° of 1200° C. Tussendoor wordt het werk in alle verschillende fases van hardheid met de diamantspons telkens opnieuw gepolijst tot beelden met een harde gesloten huid. Daarop wordt soms nog een waslaag aangebracht. Gespikkeld doordat de chamotte weer aan de oppervlakte komt, zien de beelden er dan uit als van graniet. De kringloop is rond en klei is weer berg geworden, terug naar waar hij vandaan kwam, een hard oermateriaal. De beelden van McLoughlin zijn niet alleen dankzij het werkproces, maar ook door hun uitstraling met recht 'slow sculpture' te noemen.

Voor een eilandbewoner is ieder ander een buitenstaander. Maar zelfs in haar eigen Ierland voelde Deirdre McLoughlin zich in de jaren zeventig als keramist niet thuis. In Ierland moest keramiek toen nog echt functioneel zijn en waren er geen galerieën

voor de soort beelden die ze toen al maakte. Vanuit haar studie Engelse literatuur, geschiedenis en filosofie aan het Trinity College in Dublin had ze het idee dat Nederland een land van heldere denkers was, in tegenstelling tot de 'windy minds' van de Ieren. 'Lets shoot the breeze over this' is dan ook een Ierse uitdrukking om tot oplossingen te komen vanuit onderbewuste associaties door alles te zeggen wat er ook maar in je op komt. Zo vertrok Deirdre McLoughlin in 1972 naar Amsterdam en deelde daar een atelier met Rosemary Andrews. Maar ook in Nederland kon ze zich niet echt goed ontwikkelen en toen ze las over de Sodeisha in Kyoto, een groep beeldhouwers die keramiek als een volwaardige kunstvorm zag, leende ze geld en vertrok naar Japan. Terwijl zij in Nederland als Ierse keramiste traditioneel werd gevonden, was zij in Japan daarentegen exotisch. Van 1982 tot 1985 leidde ze een soort driedubbeleven: werkend in haar keramiekstudio, avondlijke optredens als nachtclubzangeres en daarnaast gaf ze af en toe Engelse les. Hoewel deze drieënhalve jaar een heel leerzame en inspirerende tijd was, voelde ze zich nog steeds buitengesloten.

Deirdre McLoughlin, *Red Life*, 2012; steengoed; h. 22 x 35 x 22 cm

Deirdre McLoughlin, *White life IV*, 2008; steengoed, robijn steen; h. 27 x 19 x 30 cm

Deirdre McLoughlin, boven: uit de serie *Light Gatherer*, 2011; steengoed, engobe, glazuur; *Black Nose* h. 25 x 51 x 25 cm | *Silver* h. 37 x 24 x 40 cm | *White Horse* h. 25 x 50 x 24 cm | linksonder: *Remembrances*, 2014; steengoed; h. 25 x 30 x 22 cm | rechtsonder: *I am too*, 2004; steengoed; van boven naar beneden: grijs h. 31 cm | geel h. 15 cm | rood h. 16 cm

Deirdre McLoughlin, voorgrond: *Black Madonna*, 2008; brons in een oplage van 8; h. 30 x 26 x 16 cm

Niet alleen door de taal, maar ook door de lichaamstaal die daar zo totaal anders is, dat er van echt diep contact geen sprake kon zijn. Na haar solotentoonstelling in Galerie Beni in Kyoto reisde ze terug via China langs Jingdezen, Liling Xian, Dunhuang en Kashgar. Maar de liefde bracht haar in 1988 weer naar Nederland, waar ze nog steeds woont en werkt. Maar ergens verdenk ik Deirdre ervan dat het leven als buitenstaander haar wel bevalt, want nog steeds gaat ze regelmatig naar het buitenland voor symposia of om een aantal maanden in een gastatelier te werken en nog steeds beantwoordt ze mijn in het Nederlands gestelde vragen in het Engels.

SENSES

En of het nu komt omdat we het gesprek in het Engels gevoerd hebben, ik kan het werk van Deirdre McLoughlin het best beschrijven in Engelse termen. Allerlei titels van popsongs en films komen in mijn hoofd. 'Lets get lost', weer die lust tot verdwalen, in het werk en tijdens het werken. Het is bijna een boeddhistische overgave aan zijn, aan het materiaal en aan de tijd. De tijd speelt bij keramiek immers altijd een belangrijke rol vanwege de verschillende fases in het ontstaansproces. Het woord 'sense' omschrijft voor mij nog het meest de essentie van haar werk. 'Sense' in de zin van zinnig en zinvol, 'it does make sense'. Maar ook in de betekenis van 'sensible' beseffend, van belang, gevoelig, de zintuigen betreffend. En als ik alleen op de klank van het woord afga, denk ik aan sensatie, gewaarwording, maar ook aan sensueel. Eigenlijk is haar werk dat allemaal. Lijfelijke, ronde, plastische vormen die erom vragen aangeraakt te worden. Ze ontstaan ook tijdens de aanraking. De holle volumes schijnen als woekering spontaan verder te groeien en de samengebalde energie nauwelijks meer te kunnen omvatten.

LICHTVANGERS

In 2009 tijdens een internationaal symposium in Terre Haute, Indiana (US) wordt het binnenste ook zichtbaar en ontstaan beelden met Indianennamen als *Big Nose*, *Little Bear* en *White Horse*. Het zijn open containers die vragen om een functie. En die functie is in dit geval het vangen van licht geworden. McLoughlin omschrijft ze zelf als 'vessels', vaten maar ook vaartuigen, omvattend maar ook bewegend. De huid is zowel aan de buiten- als binnenkant dichtgetimmerd door met een steentje tegen de vorm te slaan. Zo ontstaat door de kleine deukjes een gebroken structuur die het licht vangt. Aan de binnenkant is dezelfde structuur aangebracht, maar dan geglaazuurd wat het heel anders maakt; kleine brokjes edelsteen, gloeiend als kooltjes. Latere open vormen hebben aan het einde een klein gat waardoor je erin gezogen wordt. Vaak kan

Deirdre McLoughlin, *Blossom*, 2014; steengoed, glazuur; h. 26 x 35 x 36 cm

een werk in meerdere standen staan en ze gebruikt nu niet meer alleen de aardetinten, maar ook andere kleuren zoals bij het werk *Home*, een vrouwelijke vorm met een okergele binnenkant, de kleur die haar vader haar kamer ooit gaf.

RUIMTE VERZAMELEN

In 2000 maakte Deirdre haar eerste *I am too*-werk, een serie ovale vormen met een staartje die de vorm stabiel houdt. Door de afgeronde hoeken komt de vorm, als je hem aan het rollen brengt, altijd weer in zijn basispositie terug. Net als judo ontkracht je de beweging door mee te bewegen en beschadigt het niet. Iedere vorm is net even anders en het staartje volgt de vorm door aan het uiteinde te verbreden of juist te versmallen. Ze geven de vorm iets poëtisch en een bepaalde richting, een snelheid, een stap naar voren. Omdat Deirdre ze vaak in groepen exposeert, wordt het al gauw een ballet vol kracht en energie. Het waren haar eerste open vormen en hoewel de binnenkant de buitenvorm volgde, was binnen of buiten duidelijk iets heel anders en leerden deze vormen haar over ruimte verzamelen en energie omvatten. Telkens weer maakt ze deze vorm in net een andere houding, vorm, formaat of kleur zodat het weer een nieuwe rol kan vervullen in nieuw werk.

TECHNIEK

Zoals bij alle ambachten is ook bij keramiek techniek en vaardigheid noodzaak, maar Deirdre McLoughlin praat daar niet graag over, bang dat het wonder verdwijnt en de inspiratie blokkeert. De techniek volgt de vorm en je zoekt net zo lang tot die vorm er is en de contour precies zo is dat het werk je verrast. Elk werk is een spannende reis en niet de uitvoering van een vooropgezet plan. Dan zou je ook nooit deel kunnen worden van het werk. Soms gaat alles snel in grote opwinding, maar vaker is het een langzame wandeling. In het boek *Shaping the Void*, het vormgeven van leegte, dat in 2013 naar aanleiding van een solotentoonstelling van Deirdre McLoughlin door the Craft Council van Ierland is uitgegeven zegt ze: 'Everything I know is in my work. I don't always understand what I know.'

- Deirdre McLoughlin, Louise Wentstraat 199, NL-1018 MS Amsterdam. www.deirdremcloughlin.com
- Galerie Franzis Engels, Nieuwevaart 200, NL-1018 ZN Amsterdam, +31 (0)20-6264487; contact@franzisengels.nl | Open: donderdag t/m zondag 13.00-18.00 uur. www.franzisengels.nl
- Galerie & Beeldentuin 15a, Galgengoorweg 15a, NL-7214 RV Lochem, +31 (0)575-469458. Open: donderdag t/m zondag 13.00-17.00 uur en op afspraak. www.15a.nl